

Texter om Sara Ahmed

Bryta sig ur en politik av erkännanden, uttalanden och mångfald

Maktkritik döljer lydnad: Sara Ahmed

Norm- och maktkritik får ibland funktionen att dölja protestgruppers och organisationers lydnad. Det kamouflerar lydnaden till förtryckande ordningar och lagar, visar queerfeministen Sara Ahmed.

Kritik som självillusion

Normkritik kan göra det möjligt att samarbeta med en maktordning utan att begripa det som underordning och delaktighet. Som om vi genom kritiken skulle hamna utanför ordningen.

Maktkritik skyddar, enligt Sara Ahmed, effektivt organisationer från att begripa sig som delaktiga och därmed medbrottsslingar i våld och förtryck. "I realized how the presumption of our own criticality can be a way of protecting ourselves from complicity." [1]

Kritik blir i så fall ett medel för att slippa tränga ännu längre in i maktordningen och göra motstånd. Utan den självkräddiggörande kritiken skulle organisationen bli tvungen att bryta lagen för att ingripa och stoppa ett värre brott.

Målsättningsdokument kamouflerar makt

Kritik som kamouflageteknik liknar hur målsättningsdokument, manifest och radikala handlingsprogram ibland används i organisationer som kamouflagetekniker. Ett handlingsprogram fungerar då, enligt Sara Ahmed, som ersättning för ingripande: "it is as having a policy becomes a substitute for action." [2]

Per Herngren

2013-10-10, version 0.2

Tack till Queera & postdisciplinära läsgruppen vid Genusvetenskapen, Göteborg för intressant samtal om Sara Ahmeds text.

Referens

Sara Ahmed, *On Being Included Racism and Diversity in Institutional Life*, London: Duke University Press, 2012.

Fotnoter

[1] Sara Ahmed, *On Being Included Racism and Diversity in Institutional Life*, London: Duke University Press, 2012, p 3.

[2] Sara Ahmed, *On Being Included Racism and Diversity in Institutional Life*, London: Duke University Press, 2012, p 11.

Uttalande-politik och uttalande-trötthet: Sara Ahmed

Engagerade organisationer skapar en uttalande-kultur som återskapar sig själv igen och igen. Uttalanden genererar en loop. Detta tränger undan genomförande. Uttalande-politik ersätter performativ politik.

Queerfeministen Sara Ahmed använder performativ om handlingar som genomför sitt mål. Praktiker där mål och medel är ett.

Organisationer och institutioner producerar, och fångas av, en kultur där de förväntas skriva måldokument, värdegrundsdokument, policydokument och uttalanden. Denna upptagenhet med uttalanden och dokument tränger undan, och ersätter, genomförandet av rättvisa, jämlikhet och mångfald. Det blir alltså uttalanden om rättvisa, jämlikhet och mångfald som i allt större utsträckning tränger undan rättvisa, jämlikhet och mångfald.

Uttalande-trötthet

Ett allt större fokus på att göra uttalanden och skriva måldokument skapar trötthet, enligt Sara Ahmed. Tid ägnas åt att skriva förslag på uttalande, inbjuda till möte, genomföra möte, komma överens, besluta och sprida. Och de som mottar uttalandet ägnar tid åt att läsa och sedan återigen sprida vidare ("dela" i flödes-kulturen). Möjligen ägnar några dessutom tid åt att kritisera uttalandet. Detta skapar, enligt Sara Ahmed, en uttalande-kultur som återskapar sig igen och igen. Denna uttalande-kultur genererar uttalande-trötthet. (s 86)

Problemet är inte att det är skillnad på ord och handling. Problemet är snarare att uttalanden och dokument agerar. Uttalanden agerar väldigt mycket. Uttalanden förverkligar. Uttalanden förverkligar en uttalande-kultur som tränger undan performativt genomförande.

Uttalandet blir en handling som hindrar det uttalandet handlar om.

Referens

Sara Ahmed, *On Being Included Racism and Diversity in Institutional Life*, London: Duke University Press, 2012.

Lyckönskningar som härskarteknik: Sara Ahmed

Genom att uttrycka att man är glad och lycklig över att någon annan får jobb, hus, bra omdömen eller betyg, produceras förväntningar på att anpassa sig till rådande ordningar och normer. Annars gör man inte sin familj och sina vänner glada, annars gör man dem olyckliga.

När det går bra för andra inom de rådande normerna säger vi att vi är lyckliga för deras skull. En ömsesidig förväntan att man ska göra varandra lyckliga hamnar på så sätt i resonans med en rad olika maktordningar: kapitalism, lönearbete, karriär, kärnfamilj, egna hem, utseende, nationalitet. En förstärkning skapas mellan makt och ömsesidiga förhoppningar.

Ifall andra misslyckas, inte passar in, ifall de hamnar utanför, blir vi olyckliga. Ja, då gör de oss olyckliga.

Lyckönskningar kan producera ömsesidig förväntan att vi behöver lyckas för att göra vänner och familj nöjda.

Hur lyckan härskar genom ömsesidighet

Sara Ahmed tar upp flera sätt att uttrycka lyckönskningar så de riskerar att bli förväntning och krav på underordning och inordning:

1. Jag är lycklig för din skull! (Att du fått en bättre ställning.)
2. Jag är lycklig för att det går bra för dig! (Enligt rådande ideal.)
3. Jag vill att du ska bli lycklig! (Att det ska gå bra enligt rådande ideal.)
4. Jag är lycklig ifall du är lycklig! (Och jag blir olycklig ifall du gör dig olycklig.)
5. Jag vill ju bara att du ska bli lycklig. (Det är därför du borde ...)
6. Jag skulle bli väldigt lycklig om du fick vara lycklig (med din plats).

Sara Ahmed analyserar det som att lyckönskningar kan göra oss ömsesidigt beroende av att vi strävar i bestämda riktningar: "Happiness involves reciprocal forms of aspiration (I am happy for you, I want you to be happy, I am happy if you are happy) and also forms of coercion that are exercised and concealed by the very language of reciprocity, such that one person's happiness is made conditional not only on another person's happiness but on that person's willingness to be made happy by the same things." [1]

Per Herngren

2016-01-23, version 0.1.1

Referens

Sara Ahmed, *The Promise of Happiness*, London: Duke University Press, 2010.

Per Herngrens [texter om Sara Ahmed](#).

Fotnot

[1] Sara Ahmed, *The Promise of Happiness*, London: Duke University Press, 2010, p 91.

Lycka blir mål blir makt: Sara

Ahmed

När ordet lycka utsägs börjar det göra saker med oss. I lyckorörelser och i lyckoforskning utsägs lycka som målet. Målet med våra liv. Målet med vårt handlande. Målet med vår politik.

Sara Ahmed analyserar hur ett ord som lycka gör saker med oss. Hur ord som används igen och igen producerar makt. "The word happiness does things. ... I have considered how happiness holds its place as the object of desire, as the endpoint, the telos, as being what all human beings are inclined toward."¹

Lycka görs till brist

När lycka utnämns till mål produceras omedelbart en brist. Brist på lycka. Något som ännu inte uppnåtts. Som bara vissa uppnått. Lycka omvandlas till något vi bör rikta oss mot. Något som finns därborta.

"Happiness is what would come after. Given this, happiness is directed toward certain objects, which point toward that which is not yet present."²

Lycka blir något som andra har. Något som även jag kan få. Bara jag riktar mig mot lyckan. Och det finns många som gärna pekar ut vart lyckan finns.

- Jo, lyckan finns därborta. Nej, inte där du tittar. Där jag pekar!

Lycka gör framtiden närvarande i nuet. Som det som saknas just nu. Som de som inte nått fram saknar.

Per Herngren

2015 10 21, version 0.1

[Texter om Sara Ahmed](#) av Per Herngren.

Fotnötter

¹ Sara Ahmed, *The Promise of Happiness*, London: Duke University Press, 2010, p 199.

2 Sara Ahmed, *The Promise of Happiness*, London: Duke University Press, 2010, p 26.

Mångfald tränger jämlikhet: Sara Ahmed

Mångfald används ibland för att förpassa jämlikhet till det som gjordes förr, till något som uppfattas gammalt. Det visar queerfeministen Sara Ahmeds forskning om mångfaldsarbete i olika organisationer.

Rättighetsarbete och mångfaldsarbete kan användas för att engagera medlemmar i något som inte hotar organisationens maktordning. Rättigheter och mångfald omvandlas till flykt från radikal förändring.

Genom att engagemanget kopplas till [samtidsslaveri](#) (tvånget att vara aktuell) kan det tränga undan och ersätta en mer omvälvande kamp. Rättvis fördelning av makt och resurser ses som förlegat. Rättigheter däremot känns fräscht och realistiskt att genomföra.

"Equity work" is understood here as dated and as alienated from the core business ..., as out-of-time and out-of-kilter. The appeal of diversity might not simply be that it is a new word but that it shares an emphasis on the new". (Sara Ahmed s 63)

Ifall en organisation verkligen vill förändring behöver den ta sig ur samtidslaveri, befria sig från tvånget att vara aktuell. Den behöver också ha fokus på makt. Hur jämlikhet ska kunna tränga undan över- och underordning.

Hur rättvisa ska få ersätta rätten att exploatera andra.

Per Herngren

2013 12 06, version 0.1

[Texter om Sara Ahmed](#) av Per Herngren.

Referens

Sara Ahmed, *On Being Included Racism and Diversity in Institutional Life*, London: Duke University Press, 2012.

Per Herngren, [Samtidsslaveri: hur aktivism hindrar politisk förändring](#), 2013.

Konsumtion-nationalism-rasism: Sara Ahmed

Rasism upprätthålls inte så mycket av rasister, elaka människor eller extremister utan snarare av vår lydnad till nationalstater, gränser, kapitalism, egendom och konsumtion.

Ras, kön, klass och kapitalism är inte olika sfärer. De trasslar in sig i varandra, och de bygger varandra. Men det är inte så att det ena är orsakat av det andra, kön kommer inte från klass, ras kommer inte kapitalism. Det är snarare så att de samverkar. De förstärker varandra när de hamnar i resonans.

Här tar jag upp Sara Ahmeds analys av hur kapitalism och konsumtion erbjuder

oss att bli främlingen. Icke-vita människor görs till varor. Varor som vi kan konsumera genom exotiska parfymer, danskurser, etnomusik, resor och kläder.

Sara Ahmed forskar kring kritiska vithetstudier, queerfenomenologi och feminism.

Konsumtion gör oss intima med främlingen

Genom konsumtion blir vithet och rasism att ta till sig främlingen snarare än att trycka ner eller stöta bort främlingen. Konsumtionsvaror ger vita möjlighet att komma intimt nära främlingen.

”Inom konsumentkulturen ger handelsvaran – som på en gång är en bild och ett materiellt ting – subjektet en möjlighet att på nära håll möta en avlägsen andre (den som redan har identifierats som ’främlingen’)” (s 35).

Det finns en hel värld med främlingar. Genom handelsvaran erbjuds vi att bli del av den världen, ”handelsvaran införlivar konsumenten i en ’värld’ av främlingar” (s 36)

Det innebär att den främmande världen blir del av oss. Världen blir något jag kan köpa, äga och ha på mig. Världen blir något vi gör. Vi gör världen till vår värld.

Vithet är att bli främlingen

Kapitalism ger oss även möjlighet att själv bli främlingen. ”Konsumentkulturen ger konsumenterna illusionen att de kan bli främlingen, om än tillfälligt, eller att de kan bli som främlingen genom att använda vissa produkter eller äta vissa maträtter. ... blivandet kan vara ett sätt att komma närmare den andre för att upprätthålla en skillnad.” (s 41).

Vithet skapas här alltså genom att bli brun, att bli del av främlingen. Den vite blir främlingen som just den som är något annat än främlingen.

Främlingen lyfts upp och blir något underbart som jag genom varor och exotiska platser kan få del av. Främlingen blir del av mig. Genom att göra främlingen till del av mig underordnar jag främlingen mig.

”Med andra ord konstrueras etnicitet som ’det exotiska’ i analogi med mat;

svarta människor är pikanta och annorlunda. Det konsumerande vita subjektet inbjuds att äta den andre” (s 39).

Främlingen blir fetisch

Främlingar, mångfald, tolerans, kläder, musik, platser, dofter, bilder, danser, kulturmöten samt olika ting och objekt fetischeras.

Fetisch innebär att människor, saker och gemenskaper plockas ut ur sina relationer och verksamheter och ges en egen kraft. En underbar främmande kraft som kan överföras och utvinnas.

Ahmed menar att det finns ”samband mellan handelsvarans och främlingens fetischkaraktär ... objektet till och med blir främlingen” (s 36).

Kapitalism gör främlingen till en vara. Varan blir främlingen. Och genom varan får jag bli främlingen. Främlingen blir alltså något som kan säljas och erbjudas oss.

Per Herngren

2013-07-15, version 0.1

[Texter om Sara Ahmed](#) av Per Herngren.

Referens

Sara Ahmed, *Vithetens hegemoni*, Hägersten: Tankekraft, 2011.

Lycka som maktteknik: Sara Ahmed

Lycka är effektivt maktmedel för att stärka vissa ordningar och undergräva andra ordningar. Sara Ahmed undersöker hur lycka, lyckoforskning och lyckoindustrin används för att förstärka kärnfamilj, tvåsamhet,

heterosexuellitet, överordning av män, nationalistiskt medborgarskap, välstånd och ras. Här ger jag bara en kort introduktion kring hennes maktkritik av lycka. Några av de saker hon undersöker är:

1. Hur feministen som påtalar manlig överordning blir den feministiska glädjedödaren, "the feminist killjoy".[1]
2. Hur, istället för homofobi, vänner och familj kan tycka synd om homosexuella för att de inte kan bli lika lyckliga: kanske på grund av 'samhällets' fördomar eller på grund av att de kanske inte kan bilda en riktigt lycklig familj med lyckliga barn. Uttrycket för att tycka synd om homosexuellas olycka är ibland "unhappy queer", men detta uttryck används också av queer för att bryta med lycka som vägledande princip.[2]
3. Hur lycka används för att hindra fri ut- och invandring. Ett argument mot öppna gränser är att vi behöver ta ansvar för att nyanlända ska kunna bli lika lyckliga som om bodde i sitt 'hemland'. Invandrare, migranter ses som olyckligare än svenskar för att de förlorat sitt hemland, det bildas en föreställning om olyckliga invandrare, "melancholic migrant."[3]
4. Hur tvåsamhet, familj, bröllop och barn redan i tidig ålder lyfts fram som den största lyckan. När en flicka är ledsen kan vuxna be henne att tänka på något lyckligt, hennes framtida bröllop. Lycka producerar därmed livsriktning. Utbildning, jobb, fester, och även saker och ting, riktas mot familjen. Familjen blir hemmets mål, lönearbetets mål, vad semestern ska handla om, vad banklånet ska göra möjligt, vad konsumtionen är inriktad på, vad politiken ska skydda: "the family as a happy object, as being what good feelings are directed toward".[4]

Sara Ahmeds metod för maktkritik av lycka

Sara Ahmed undersöker hur det som är gott definieras av lyckan. Lyckan tar makt över vad som är bra och dåligt. "Certainly to be a good subject is to be perceived as a happiness-cause, as making others happy. To be bad is thus to be a killjoy."[5]

Istället för att placera lycka i ett inre så blir lyckan snarare en egen aktör, enligt Sara Ahmed. En aktör som skapar över- och underordning, samt speciella riktningar. Hennes kritiska metod är att följa lyckan och se vad den gör, vad

den lyfter upp och vad den diskvalificerar. "I follow the word happiness around. I notice what it is up to, where it goes, who or what it gets associated with." [6]

Lycka är både tautologi och teleologi

Lycka riktar oss i vissa riktningar genom att utlova lycka. Lycka legitimerar sig själv genom just lycka. Denna logiska rundgång kallas tautologi.

Lycka utlovas ifall vi gör lyckoskapande saker vilka ju leder till lycka. "I explore how we are directed by the promise of happiness, as the promise that happiness is what follows if we do this or that." [7]

Teleologi är att saker och ting bestäms av sitt mål. Att saker är målbestämd har kritiserats i politisk teori, vetenskap och filosofi. Däremot har lycka som det individuella och politiska målet fått förvånansvärt lite kritik. "Happiness could even be described as the one philosophical teleology that has not been called into question within philosophy." [8]

Per Herngren

2013-06-11, version 0.1

[Texter om Sara Ahmed](#) av Per Herngren.

Fotnoter

[1] Sara Ahmed, *The Promise of Happiness*, London: Duke University Press, 2010, p 17.

[2] Sara Ahmed, *The Promise of Happiness*, London: Duke University Press, 2010, p 17.

[3] Sara Ahmed, *The Promise of Happiness*, London: Duke University Press, 2010, p 17.

[4] Sara Ahmed, *The Promise of Happiness*, London: Duke University Press, 2010, p 21.

[5] Sara Ahmed, *The Promise of Happiness*, London: Duke University Press, 2010, p 20.

[6] Sara Ahmed, *The Promise of Happiness*, London: Duke University Press, 2010, p 14.

[7] Sara Ahmed, *The Promise of Happiness*, London: Duke University Press, 2010, p 14.

[8] Sara Ahmed, *The Promise of Happiness*, London: Duke University Press, 2010, p 15.

Erkännandepolitik skapar gäster: Sara Ahmed

Erkännande och erkännandepolitik är inte så vanliga begrepp i svenskan. Det används främst om att erkänna ett folk, en kultur eller en stat som i erkännandet av Palestina. Men det används också om att erkänna kvinnor, homosexuella och transpersoner som likvärdiga, och om att erkänna deras rättigheter. Här tar jag upp ett par aspekter av Sara Ahmeds queera kritik mot erkännandepolitik.

Erkännandepolitik riskerar att etablera det normala istället för att ersätta det med nya ordningar.

Erkännande kan till och med producera ojämlikhet. Sara Ahmed analyserar hur erkännande görs till en gåva från det etablerade till transpersoner och homosexuella, till immigranter och bruna. Erkännandepolitik gör vissa hemmastadda och andra till gäster, gäster som de hemmaboende erkänner och välkomnar.

Erkännandepolitik skapar plats vid bordet. De som ockuperar dessa platser hålls då också på plats. Att göras till gäst innebär att du hela tiden behöver hålla dig allert: vara artig, ordentlig och tacksam.

Ahmed menar att en queer revolution behöver avhysa huset. Skulle detta innebära att heteropersoner, svenskar, vita och medelklass behöver vräkas?

Njaee, hon vänder snarare på det. Det är huset, bordet som är dukat för gästerna, det hemmastadda, som behöver vräkas. Trans, homo och bruna är inte gäster i någons hem. Den revolutionära lösningen är inte att ta över någons hus och slänga ut de som bodde där, en sådan revolution bevarar bara huset.

Queer revolution avhyser själva huset.

Per Herngren
2015, version 0.1

[Texter om Sara Ahmed](#) av Per Herngren.

Referens

Ovanstående text är utkast för boken *Mode & motstånd* av Otto von Busch och Per Herngren, 2016.

Anti ger makt makt - Sara Ahmed

Att vara anti innebär inte att vi överskrider det vi är anti. Queerfeministen Sara Ahmed kritiserar föreställningen att antirasism överskrider rasism.

Att vara emot är att vända sig i en viss riktning. Att vara emot är att rikta sig mot. Anti vänder sig till det den är emot. Anti inleder en intim relation till det den är emot. Genom att stå emot något kan anti bli en stötta, ett stöd till det den står mot.

"What we might remember is that to be against something is precisely not to be in a position of transcendence: to be against something is, after all, to be in an intimate relation with that which one is against."

Vända sig mot är att skänka uppmärksamhet

Att vända sig mot är att uppmärksamma. Vilket innebär att anti-aktivism är med och återupplivar det den vänder sig mot. "To be anti 'this' or anti 'that' only makes sense if 'this' or 'that' exists."

Sara Ahmed menar inte att vi kan sluta att reproducera maktordningar, hon visar snarare hur anti-aktivism alltför ofta producerar en falsk föreställning om att den själv är utanför det den vänder sig mot. "So our task might be to critique the presumption that to be against racism is to transcend racism."

Protest gör sig själv beroende av det den vänder sig mot

Anti-aktioner, maktkritik och protester gör sig beroende av det de vänder sig mot. De utvinner kraft från sin motpart. När de vänder sig i nya riktningar uppstår i så fall en abstinens, de vill vända sig tillbaka mot sina antagonister.

"The messy work of 'againstness' might even help remind us that the work of critique does not mean the transcendence of the object of our critique; indeed, critique might even be dependent on non-transcendence."

Detta beroende av motparten kan även leda till att protesten motarbetar annat motstånd som istället överskrider maktordningar, som istället bygger nya ordningar. Motstånd som vänder sig i nya riktningar behöver därför skaffa sig en motståndskraft gentemot anti-aktivism och protester. Och även motståndskraft gentemot frestelsen att själv dras med i den "straighta" raka riktningen som leder 'mot'.

Per Herngren

2013 06 19, version 0.1

[Texter om Sara Ahmed](#) av Per Herngren.

Fotnoter

Alla citat är från Sara Ahmed, "Declarations of Whiteness: The Non-Performativity of Anti-Racism", *Borderlands e-journal*, Volume 3 Number 2, 2004.

Referens

Sara Ahmed, "Declarations of Whiteness: The Non-Performativity of Anti-Racism", *Borderlands e-journal*, Volume 3 Number 2, 2004.

Per Herngren, [Postprotest](#), 2005.

Per Herngren, [Deleuze, Nietzsche och postprotest](#), 2008.

Per Herngren, [Hur protest avsätter oss som regerande](#), 2013.

Kunskap tar ej bort rasism: Sara Ahmed

Texter om ickevåld, konflikthantering, samhällsförändring, civil olydnad och plogbillsrörelsen